

УДК 340.113; 342; 347.97/99

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ОСНОВНИХ ПОНЯТЬ У СФЕРІ ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВОСУДДЯ

В. Решота

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, 79000, Львів, Україна,
e-mail: reshota@icloud.com*

Проаналізовано низку основних понять у сфері здійснення правосуддя. Визначено, що сьогодні у законодавстві та у науковій літературі відсутній єдиний підхід до визначення та розмежування таких понять, як «правосуддя», «судочинство», «судівництво», «судова влада», «судова система», «судоустрій», «система судів», «судове право». Зроблено спробу визначити кожне із цих понять, а також запропоновано власний підхід до визначення їх співвідношення, виявлено їхні спільні та відмінні риси. З'ясовано, що різні підходи до трактування основних термінів у сфері здійснення правосуддя призвели до їх неоднакового розуміння, ототожнення, запровадження нових термінів без ґрунтовного розкриття їх змісту, що загалом негативно впливає на їх тлумачення та застосування. Виявлено, що такі різні підходи та ототожнення багатьох термінів характерні як для вітчизняного законодавства, так і наукових, навчальних праць. Також зроблено спробу визначити основні поняття у сфері правосуддя у їх системному взаємозв'язку між собою.

Ключові слова: судова влада, судочинство, система судів, судова система, судоустрій.

В умовах проведення постійної судової реформи, яку впроваджують з моменту проголошення незалежності України, триває пошук оптимальної моделі судової влади, яка зможе виконати своє найважливіше призначення – забезпечити справедливість, правосуддя, об'єктивний, незалежний та неупереджений розгляд судових прав, захист прав і свобод людини та громадянина. Засади судоустрою України, здійснення правосуддя судами в різних сферах позбавлені єдиної теоретичної основи, уніфікованого кодифікованого акта, що створює безліч проблем теоретичного та практичного характеру. Внаслідок цього відсутнє єдине трактування основних понять, як-от: «правосуддя», «судоустрій», «судочинство», «судівництво», «судова влада», «судова система», «система судів» тощо, а правові норми різних нормативно-правових актів мають суттєві суперечності.

Відтак особливої актуальності набуває питання узгодження основних понять у сфері правосуддя із виробленням спільного підходу для використання у всіх галузях вітчизняного права.

Ці питання досліджували багато вітчизняних дослідників, зокрема В. Бігун, С. Ківалов, М. Козюбра, Р. Куйбіда, В. Маляренко, І. Марочкін, Л. Москвич, С. Прилуцький, С. Рабінович, П. Рабінович, А. Селіванов, Л. Сушко, М. Фоміна та багато інших. Проте досі відсутній єдиний підхід та розмежування основних понять у сфері правосуддя, що зумовило актуальність дослідження цієї проблематики.

Завданням цієї статті є дослідити основні наукові підходи до визначення основних понять; зокрема «правосуддя», «судоустрій», «судочинство», «судівництво», «судова влада», «судова система», «система судів» та спробувати їх розмежувати.

Законодавець використовує різні терміни «правосуддя», «судочинство», «судівництво», «судова влада», «судова система», «судоустрій» не встановлюючи їх чіткого розмежування. Наприклад, ч. 1 ст. 124 Конституції України визначає, що

правосуддя в Україні забезпечують винятково суди, а ч. 3 ст. 124 Конституції України вказує, що судочинством займаються Конституційний Суд України та суди загальної юрисдикції. Відтак і правосуддя і судочинство здійснюється судами. Це справді так, проте у цьому значенні ці терміни вживають як синоніми, тому не можемо їх розмежувати. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» у ст. 1 визначає: «Судова влада в Україні відповідно до конституційних засад поділу влади здійснюється незалежними та безсторонніми судами, утвореними згідно із законом» а у ст. 5 цього Закону знову зазначено: «Правосуддя в Україні здійснюється виключно судами». Зі змісту цих основоположних статей законодавчих актів усі ці три терміни неможливо розмежувати.

Розділ VIII Конституції України називається «Правосуддя», проте це викликає певні зауваження серед теоретиків судової влади щодо назви і охоплюваного предмета правового регулювання. Так, А. О. Селіванов зазначає, що відповідний розділ Конституції має називатися «Судова влада» як похідне від «влади народу», а існуюча назва «Правосуддя» «за своєю етимологією означає швидше сферу суспільних відносин, процес, і тому конституційний інститут влади має включати всі суб'єкти цієї сфери, які наділені відповідною юрисдикцією» [14, с. 78]. Дійсно у ст. 124 Конституції України вказано, що правосуддя в Україні забезпечують винятково суди і власне суди представляють у своїй сукупності судову владу, чинячи правосуддя від імені держави. Проте комплексно проаналізувавши відповідний розділ Конституції, можна побачити, що у ньому окреслено правове регулювання не лише судових органів, так, у ст. 131 Конституції України визначено загальні положення щодо Вищої ради юстиції, яка до судової системи не належить. Більше того, у законопроекті «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» [12] до відповідного розділу Конституції долучено, окрім Вищої ради правосуддя, що має замінити Вищу раду юстиції, також прокуратуру й адвокатуру, що безумовно є виправданим і логічним та розширює коло суб'єктів розділу Конституції «Правосуддя».

Що стосується судової влади, то П. М. Рабінович вважає, що судова влада – це вид публічної влади, що здійснюється державою та її органами, здатність підпорядковувати своїй волі поведінку людей та діяльність об'єднань, які перебувають на її території [13, с. 86].

Свого часу В. С. Смородинський дійшов висновку, що «судова влада – це судовий вплив на суспільні відносини» [17, с. 15]. Деякі дослідники (П. А. Іванчишин, Н. С. Юзікова та ін.) розглядають судову владу як систему судових органів [3, с. 383]. Ю. М. Грошевий стверджує, що судова влада – це, з одного боку, система судів, а з другого – система владних повноважень, якими наділено суди [2, с. 355].

Натомість С. В. Прилуцький взагалі стверджує, що «судова влада – не тільки правосуддя. Цією категорією охоплюється вся судова система, суддівський корпус, апарат судів, будівлі, в яких суди розміщуються, елементи організаційного і ресурсного забезпечення» [11, с. 94]. Загалом такий підхід видається більш виправданим, ніж ототожнення судової влади із системою судів, однак це визначення видається надто широким. Навряд чи хтось до законодавчої влади відносить будинок, в якому працює Верховна Рада України. Матеріально-технічне забезпечення судів є важливою проблемою, проте сумнівно чи це може входити у поняття «влада». До того ж матеріально-технічне забезпечення судів – це вже завдання виконавчої влади і Державної судової адміністрації зокрема.

Відтак судову владу можна розглядати як одну із гілок державної влади, завданням якої є здійснення правосуддя. На нашу думку, це просте визначення найкраще передає суть цього поняття.

У науковій літературі поняттю правосуддя іноді надають надзвичайно широкого значення, коли до нього відносять не тільки судочинство, яке реалізується у певній процесуальній формі, але й судоустрій. При цьому в судочинство як компонент правосуддя долучають також позасудові та досудові форми врегулювання спорів, а в судову систему всі органи (інші структури), які створені для захисту порушених прав та законних інтересів. У зв'язку з цим у науковій літературі вживають такі терміни, як «економічне правосуддя», «відновне правосуддя», «посвідчувальне правосуддя», «альтернативне правосуддя», «громадське правосуддя», «третейське правосуддя», «превентивне правосуддя». Погоджуємось з думкою О. В. Щербанюк, що правосуддя як форма вияву судової влади є завжди діяльністю. Носієм судової влади як різновиду державної влади є тільки державні суди, визначені Конституцією та законами України. Жодні інші органи не можна наділяти функціями зі здійснення судової влади, відповідно, не можуть претендувати і на роль органів правосуддя, а їх діяльність не є судочинством. Забезпечують захист прав та законних інтересів громадян і юридичних осіб за безспірними питаннями нотаріат, реєстраційні органи, але діяльність із вирішення всіма названими органами правових питань не є здійсненням правосуддя [19, с. 159].

Проблемам розкриття поняття «правосуддя» присвячений цілий розділ філософії права – філософія правосуддя [10], що акцентує актуальність дослідження та його проблемність.

У процесі визначення поняття правосуддя необхідно керуватися тим, що в англійській мові термін *justice* визначається як юстиція, правосуддя, справедливість, обґрунтованість [20, с. 578]. Відтак правосуддя і справедливість окреслено одним терміном в англійській мові. А що ж як не справедливість є остаточною метою правосуддя? Саме це є головним завданням усіх органів, які виконують функцію правосуддя. Проте не завжди рішення органів судової влади, які здійснюють правосуддя, є правосудними, справедливими, не завжди прокуратура, яка виконує функцію державного обвинувачення у суді, висуває обґрунтоване і правомірне обвинувачення. Отож, правосуддя можемо розглядати як остаточної мету органів судової влади, які повинні встановити істину у справі, прийняти обґрунтоване і неупереджене рішення, справедливо вирішити спір, захистити права, свободи та законні інтереси людини. У цьому контексті цікавим є також питання розмежування термінів «правосуддя» і «законосуддя» [1, с. 21], що вказує на об'єкт правозастосування: на право загалом, яке застосовує суд, або на закон, що може бути протиправним, порушувати природні права людини.

Застосування принципу верховенства права є одним з інструментів у досягненні правосуддя, справедливості. Відповідно до ч. 1 ст. 8 Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС України): суд при вирішенні справи керується принципом верховенства права, відповідно до якого зокрема людину, її права та свободи визнають найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Відтак захист прав, свобод і законних інтересів особи, застосування принципу верховенства права, незалежний та неупереджений, всесторонній розгляд справи у суді, встановлення істини у справі, досягнення справедливості можемо визначити як правосуддя. Широкі межі тлумачення цього поняття дають змогу використати його для позначення відповідного розділу у Конституції, адже судова влада, судова система чи судоустрій є значно вужчими і не можуть відобразити увесь комплекс правових норм та принципів у сфері правосуддя.

У шеститомній «Юридичній енциклопедії» під правосуддям розуміють правозастосовчу діяльність суду з розгляду і вирішення у встановленому законом

процесуальному порядку віднесених до його компетенції цивільних, господарських, кримінальних і адміністративних справ з метою охорони прав та свобод людини і громадянина, прав і законних інтересів юридичних осіб та інтересів держави [5, с. 51]. Але якщо правосуддя – це порядок вирішення і розгляду судових справ, то що ж таке судочинство? У цій же енциклопедії під «судочинством» визначають «процесуальну форму здійснення правосуддя, діяльність суду. Є видом державної діяльності, пов'язаної з розглядом і вирішенням цивільних, кримінальних та інших судових справ» [15, с. 719]. Ці визначення якщо не є тотожними, то дуже подібними, що підтверджує відсутність фактичного розмежування цих понять. У п. 4 ч. 1 ст. 3 КАС України є законодавче визначення адміністративного судочинства, під яким розуміють діяльність адміністративних судів щодо розгляду і вирішення адміністративних справ у порядку, встановленому цим Кодексом. Тож постає питання, чи варто ототожнювати поняття «судочинство» і «правосуддя»? Результатом судочинства є прийняття судового рішення, проте не завжди таке рішення, як уже зазначалося, є правосудним, забезпечує справедливість. Про це свідчить чимала кількість судових рішень, скасованих чи змінених вищими судовими інстанціями. При цьому «законосудні» рішення, хоча й прийняті відповідно до закону, але закону, що суперечить принципу верховенства права, порушує права і свободи людини, не можуть вважатися правосуддям чи його результатом.

Як зазначають автори колективної монографії «Правосуддя: філософське та теоретичне осмислення» для юридичного фаху існування різних термінів (правосуддя і судочинство) означає наявність різного, специфічного змісту. Буквально термін правосуддя означає «суд за правом», а термін судочинство – «діяльність суду». Тому перший термін акцентує на змісті (за правом), другий – на формі діяльності (діяльність суду) як специфічному смислі термінів [10, с. 28]. Проте варто наголосити і на безпосередньому взаємозв'язку цих понять. Отже, правосуддя здійснюється у формі судочинства судами, винятково на які Конституція поклала обов'язок розглядати та вирішувати судові справи. Звідси вважаємо необхідним розмежовувати поняття «судочинство» і «правосуддя», хоча ідеальною ситуацією буде, коли вони поєднаються – вирішення судової справи у формі судочинства, у результаті чого досягатимуться справедливість, реалізація правосуддя.

Що стосується розмежування понять «судова система», «система судів», «судоустрій», то тут також немає єдиного чіткого підходу. Як слушно зазначає М. А. Фомина, багато хто з дослідників судову систему трактує як сукупність судів (В. Молдован, С. Мельник, Л. Сушко). При цьому, на думку дослідниці, йдеться про сукупність судових органів, яку можемо назвати системою судів, але аж ніяк про систему в методологічному розумінні. Конституція України у ст. 125 також вказує на «систему судів» [18, с. 67]. Але ст. 3 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» визначає судову систему України як суди загальної юрисдикції та Конституційний Суд України. Відтак підміна понять «судова система» і «система судів» є неприйнятною, як, наприклад, ототожнення «системи права» і «правової системи».

Погоджуємось із Л. М. Москвич, яка вказує, що судова система – це не лише сукупність складових, що її утворюють, тобто судів, та дотримується думки, що суди утворюють судову систему, для якої, як і для кожної іншої системи, характерні певні зв'язки і відносини між окремими її елементами (судами), а також якій притаманні такі властивості, як ієрархічність, багаторівневість і структурованість. Вважає, що судова система є різновидом соціальної та складається зі стійкого комплексу формальних і неформальних правил, принципів, норм, наста-

нов, які регулюють певну сферу людської діяльності (відправлення правосуддя) та організують її у систему ролей та статусів [7, с. 45].

Кожна система складається з таких елементів, як суб'єкти, об'єкти та їх взаємодія, вплив суб'єктів на керовані об'єкти. Звідси суб'єктами судової системи постають суди, а об'єктом – правосуддя, захист прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина. Отже, судову систему можна розглядати як взаємодію судів з приводу здійснення правосуддя.

Ще один термін, який використовують у сфері здійснення правосуддя є «судоустрій». Хоча в Україні одним із базових законів у цій сфері є Закон України «Про судоустрій і статус суддів», проте він не містить визначення цього поняття, та й згадується лише в одній статті: ст. 4 «Законодавство про судоустрій і статус суддів», що є досить дивним. В. Маляренко в «Юридичній енциклопедії» зазначає, судоустрій – це судова система держави [6, с. 717]. Хоча у цій енциклопедичній статті йдеться про систему судів України.

На нашу думку, поняття «судоустрій» треба розглядати ширше, ніж просто сукупність судів, як організацію структури їх побудови. Відповідно до ст. 17 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» система судів загальної юрисдикції відповідно до Конституції України будується за принципами територіальності, спеціалізації та інстанційності. Саме це, на наше переконання, становить основу судоустрою України. Тобто організацію всієї сукупності судів в Україні можемо визначити як судоустрій.

До цієї термінологічної багатоманітності Указом Президента України від 10 травня 2006 року, яким затверджено Концепцію вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів, введено в обіг ще новий термін – судівництво, під яким у Концепції розуміють систему судового устрою та судочинства, що функціонує на засадах верховенства права відповідно до європейських стандартів і гарантує право особи на справедливий суд [4]. Аналогічний підхід був застосований у праці («конспект викладів») професора Українського вільного університету доктора Ярослава Падеха під назвою «Давнє українське судове право», виданій у Мюнхені та Парижі (1949 року), у якій обґрунтовано такі терміни, як судівництво, судовий устрій, судочинство. Зокрема зазначено, що під судівництвом «розуміємо судовий устрій, тобто організацію судів», а судочинство – це порядок, за яким проводяться судові дії (процес), спрямовані на встановлення, охорону й здійснення прав осіб [8, с. 1]. Проте вважаємо невиправданим використання цього терміна, адже судівництво за своєю етимологією вказує на діяльність суду, на динамічний процес, а не на організацію судів, тобто вказує швидше на процес, ніж на статичне явище. Академічний словник української мови в 11 томах визначає судівництво «те саме, що правосуддя» і позначає його як рідко вживаний термін [16, с. 826]. Тобто на фоні такої серйозної термінологічної плутанини впроваджувати ще один термін, рідко вживаний, теоретично необґрунтований є щонайменше дивним.

До того ж згідно з цим визначенням судівництво має охопити судоустрій та судочинство, тобто норми і матеріального, і процесуального права у сфері здійснення правосуддя. Ймовірно, що у цьому випадку може відбутися підміна понять, адже цю сферу правовідносин найкраще окреслює термін «судове право», що був введений у науковий обіг ще на початку ХХ століття. У монографії «Проблеми судового права» ще до передмови до цієї праці зазначено: «Судове право – це сукупність норм, що встановлюють організацію і здійснення правосуддя, комплексна галузь права, що складається із судоустрою, цивільного і

кримінального судочинства» [9, с. 2]. Не вдаючись до розкриття поняття судове право, вважаємо, що воно органічніше позначає сукупність норм, які регулюють судоустрій і різні види судочинства, ніж судівництво. Навряд чи терміном судівництво можемо визначити назву галузі права чи застосувати термін «судівницьке право» чи інший похідний від судівництва термін.

Отже, дослідивши численні терміни у сфері правосуддя, зроблено спробу визначити та розмежувати ці поняття, вказати на законодавчі колізії та термінологічну плутанину, що наявна як у нормативно-правових актах, так і наукових працях. Вважаємо за необхідне провести чітке розмежування основних понять у сфері здійснення правосуддя з метою уникнення суперечностей та колізій. Дослідивши різні підходи вважаємо, що судова влада є однією із гілок державної влади, завданням якої є здійснення правосуддя. При цьому правосуддя розуміємо як основне завдання органів судової влади, які повинні встановити істину у справі, прийняти обґрунтоване і неупереджене рішення, справедливо вирішити спір, захистити права, свободи і законні інтереси людини. Правосуддя реалізовується завдяки його процесуальній формі – судочинству. Судочинство здійснюється судами при розгляді і вирішенні кримінальних, цивільних, адміністративних, господарських справ. Правосуддя здійснюється лише судами, вся сукупність яких утворює систему судів. Натомість судова система – це взаємодія її основних суб'єктів (судів), відносини, що складаються між ними з приводу здійснення правосуддя. Судоустрій – це організаційна побудова усєї системи судів. Для позначення усєї сукупності правових норм, що врегульовують судоустрій та різні форми здійснення правосуддя, вважаємо за доцільне використовувати термін «судове право», а не «судівництво». Запропонований підхід до розуміння вищевказаних понять аж ніяк не може бути «істиною в останній інстанції», не претендує на повноту та визначення усіх ознак та елементів зазначених понять, проте відображає наше розуміння цих понять та їх відмінність і взаємодію між собою. Попри це, досліджені поняття потребують подальших наукових пошуків і досліджень та уніфікації їх вживання й використання в джерелах права.

Список використаної літератури

1. Бігун В. С. Філософія правосуддя як напрям філософії права / В. С. Бігун // Часопис Київського університету права. – 2009. – №4. – С. 19–26.
2. Грошевой Ю. М. Законодательство о судоустройстве Украины и проблемы его классификации / Ю. М. Грошевой // Правова система України: теорія і практика : тези доп. і наук. повідомлень наук.-практ. конф., 7–8 жовтня 1993 р. / Президія Верховної Ради України ; АН України. Ін-т держави і права [та ін.] ; відп. ред. Ю. С. Шемшученко, В. Ф. Погорілко ; укл. М. І. Малишко, В. М. Стретович. – К. : [б. в.], 1993. – 552 с.
3. Иванчишин П. А. Общество. Государство. Власть : учеб. пособие по обществ.-гос. подготовке офицеров Пограничных войск РФ / П. А. Иванчишин. – М. : Граница, 1994. – 383 с.
4. Концепція вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів : Указ Президента України від 10.05.2006 р. № 361/2006 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/361/2006/print1454606570692121>
5. Маляренко В. Т. Правосуддя / В. Т. Маляренко // Юридична енциклопедія : [в 6 т.] / НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького ; редкол.: Шемшученко Ю. С. (голова) [та ін.]. – К. : Юридична думка, 2003. – Т. 5. – С. 50–51.
6. Маляренко В. Т. Судоустрій / В. Т. Маляренко // Юридична енциклопедія : [в 6 т.] / НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького ; редкол.: Шемшученко Ю. С. (голова) [та ін.]. – К. : Юридична думка, 2003. – Т. 5. – С. 717–718.

7. Москвич Л. М. Ефективність та справедливість судової системи / Л. М. Москвич // Вісник Верховного Суду України. – 2009. – № 8. – С. 45–48.
8. Падох Я. Давнє українське судове право (конспект викладів) / Я. Падох. – Мюнхен – Париж : [б. в.], 1949. – 49 с.
9. Полянський Н. Н. Проблемы судебного права / Н. Н. Полянський, М. С. Строгович, В. М. Савицкий, и др. ; под ред. В. М. Савицкого. – М. : Наука, 1983. – 224 с.
10. Правосуддя: філософське та теоретичне осмислення : колективна монографія / А. М. Бернюков, В. С. Бігун, Ю. П. Лобода, [та ін.] ; відп. ред. В. С. Бігун. – К. : Бібліотека Міжнародного часопису «Проблеми філософії права», 2009. – 316 с.
11. Прилуцький С. В. Вступ до теорії судової влади (Суспільство. Правосуддя. Держава) : монографія / С. В. Прилуцький. – К. : Ін-т держави і права ім. В. Н. Корецького, 2012. – 317 с.
12. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя) : проект Закону (доопрацьований) від 26.01.2016 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=57209&pf35401=373299>
13. Рабинович П. М. Державна влада / П. М. Рабинович // Юридична енциклопедія : [в 6 т.] / НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького ; редкол.: Шемшученко Ю. С. (голова) [та ін.]. – К. : Юридична думка, 1999. – Т. 2. – С. 85–86.
14. Селіванов А. О. Нові конституційні засади судової влади. Вступ з принципових питань / А. О. Селіванов // Стратегічні пріоритети. – 2008. – № 2. – С. 76–78.
15. Сірий М. І. Судочинство / М. І. Сірий, В. М. Тертишник // Юридична енциклопедія : [в 6 т.] / НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького ; редкол.: Шемшученко Ю. С. (голова) [та ін.]. – К. : Юридична думка, 2003. – Т. 5. – С. 718–719.
16. Словник української мови : в 11 т. Т. 9 / АН УРСР. Інститут мовознавства ; за ред. І. К. Білодіда. – К. : Наукова думка, 1970–1980. – К. : Наукова думка, 1978. – С. 826.
17. Смородинський В. С. Судова влада в Україні (загальнотеоретичні проблеми) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.01 / В. С. Смородинський ; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. – Х., 2001. – 20 с.
18. Фоміна М. А. До питання розмежування понять «судова система» та «судоустрій» / М. А. Фоміна // Часопис Київського університету права. – 2013. – № 1. – С. 67–69.
19. Щербанюк О. В. Становлення концепції судового права / О. В. Щербанюк // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2015. – Т. 1. – С. 157–160. – (Серія «Право»; вип. 32)
20. Justice // Карабан В. І. Англійсько-український словник / В. І. Карабан. – Вінниця : Нова книга, 2004. – 1088 с.

References

1. Bihun, V. S. (2009). Filosofiya pravosuddya yak napryam filosofiyyi prava. *Chasopys Kyuyivs'koho Universytetu Prava*, 4, 19–26.
2. Groshevoj, J. M. (1993, October 7–8). Zakonodatel'stvo o sudoustrojstve Ukrainy i problemy ego klassifikacii. *Pravova Systema Ukrayiny: Teoriya i Praktyka*. Kyiv.
3. Ivanchishin, P. A. (1994). *Obshhestvo. Gosudarstvo. Vlast' : ucheb. posobie po obshhestv.-gos. podgotovke oficerov Pogranichnyh vojsk RF*. Moscow: Granica.
4. Kontseptsiya vdoskonalennya sudivnytstva dlya utverdzhennya spravedlyvoho sudu v Ukrayini vidpovidno do yevropeys'kykh standartiv. (2006, May 10). Retrieved March 27, 2016. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/361/2006/print14546065706921-21>. Ukaz Prezydenta Ukrayiny
5. Malyarenko, V. T. (2003). Pravosuddya. *Yurydychna Entsyklopediya*, 5, 50–51.
6. Malyarenko, V. T. (2003). Sudoustriy. *Yurydychna Entsyklopediya*, 5, 717–718.

7. Moskvych, L. M. (2009). Efektyvnist' ta spravedlyvist' sudovoyi systemy. *Visnyk Verkhovnoho Sudu Ukrainy*, 8, 45–48.
8. Padokh, Y. (1949). *Davnye ukrayins'ke sudove pravo (konspekt vykladiv)*. Munich – Paris.
9. Poljanskij, N. N., Strogovich, M. S., Mel'nikov, A. A., & Savickij, V. M. (1983). *Problemy sudebnogo prava*. Moscow: Nauka.
10. Bemyukov, A. M., Bihun, V. S., Loboda, Y. P., Malyshev, B. V., Pohrebnyak, S. V., Rabinovych, S. P., & Stovba, O. V. (2009). *Justice as Judicial Process: Philosophical and Theoretical Reasoning*. Kyiv: Library Book of the International Journal «Philosophy of Law Issues».
11. Prylutskyi, S. V. (2012). *Vstup do teoriiy sudovoyi vlady (Suspil'stvo. Pravosuddya. Derzhava)*. Kyiv: In-t derzhavy i prava im. V. N. Korets'koho.
12. Pro vnesennya zmin do Konstytutsiyi Ukrainy (shchodo pravosuddya) : Proekt Zakonu (doopratsyovanyy). (2016, January 26). Retrieved March 27, 2016, from <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=57209&pf35401=373299>.
13. Rabinovych, P. M. (1999). *Yurydychna entsyklopediya (Vol. 2)*. Kyiv: Yuryd. dumka.
14. Selivanov, A. O. (2008). Novi konstytutsiyini zasady sudovoyi vlady. Vstup z pryntsyropykyh pytan'. *Stratehichni Priorytety*, (2), 76–78.
15. Siryy, M. I. (2003). Sudochynstvo. *Yurydychna Entsyklopediya*, 5, 718–719.
16. *Slovyk ukrayins'koyi movy (Vol. 9)*. (1978). Kyiv: Naukova dumka.
17. Smorodinskiy, V. S. (2011). *Judicial Power in Ukraine (general theoretical problems)*. Kharkiv: National Law Academy of Ukraine named after Yaroslav the Mudry. The thesis for a candidate's of law degree in the field 12.00.01: Theory and history of the State and law; history of the political and legal studies.
18. Fomina, M. (2013). *To the question about distinguishing the concepts «judicial system» and «judiciary»*, 1, 67–69.
19. Shcherbanyuk, O. V. (2015). Concept formation of judicial law. *Naukovyy Visnyk Uzhhorods'koho Natsional'noho Universytetu*, 1(32), Pravo, 157–160.
20. Karaban, V. I. (2004). *Justice. English-Ukrainian Law Dictionary*. Vinnytsia: Nova knyha.

*Стаття: надійшла до редакції 29.03.2016
прийнята до друку 20.04.2016*

DEFINITION OF THE MAIN CONCEPTS IN THE FIELD OF JUSTICE

V. Reshota

*Ivan Franko National University of Lviv,
1, Universytetska Str., UA – 79000, Lviv, Ukraine,
e-mail: reshota@icloud.com*

This article presents the number of main concepts in the field of justice. Nowadays there is no unique definition of such concepts as «justice», «judicial procedure», «judiciary», «judicial power», «judicial system», «judicial organization», «court system», «judiciary», «judicial law» neither in legislation, nor in any scientific researches. The article defines each of these concepts, offers individual approach to determine correlation between each other, points out their common and distinct features. It was established that different approaches to the interpretation of main terms in the field of justice led to their unequal understanding, identification, new terms introduction without revealing their sense, that finally makes negative influence on their interpretation and application. It was found that different approaches to identification of many terms are typical for national legislation and scientific researches.

Having examined numerous terms in the field of justice, the attempt to define and separate these concepts were made, legal conflicts and terminological confusions were pointed out. There proved to be the necessity to provide the clear differentiation of the main concepts in the field of justice to avoid any further misunderstandings and legal conflicts. Based on different approaches examined, it is considered that judicial power is one of the branches of government power and its obligation is to administer the law. Thus, justice is considered to be the main task of the institutions of judicial power, that have to prove the truth in a case, take sound judgments, resolve argues fairly, protect rights, freedoms and legitimate interests of a person. Justice is administered by its procedural form called judicial procedure. Judicial procedures are applied by courts considering criminal, civil, administrative and economic cases. Justice is exercised only by courts, which form a judiciary together. Otherwise, the judicial system is defined as the interaction of its main subjects (courts) administrating justice. Judicial organization is the organizational structure of the entire system of domestic courts. It is more reasonable to use the term «judicial law» to indicate the entire set of legal rules governing the judicial system and different forms of judicial procedures.

Offered in the article approach to define main concepts in the field of justice cannot remain the «ultimate truth» and it does not purport to be a complete and full definition of main signs and elements of the defined concepts. It reflects the author's understanding of these concepts, their difference and correlation between each other. Nevertheless, the examined concepts require further researches and unification of main terms in the field of justice in national legislation and scientific researches.

Keywords: judicial power, judicial procedure, judiciary, judicial system, judicial organization.